

Den 16. april 2012
J.nr.: 2012-7019-00157

Ankestyrelsens redegørelse i en sag om tilbageholdelse af et barn i Øst-rig

1. Baggrund

En dansk far hentede den 3. april 2012 sin 5-årige søn til Danmark fra Østrig, hvor sønnen havde boet sammen med sin mor siden juli 2010. Denne handling har ført til, at der er udstedt en international arrestordre på faren, der for tiden behandles ved politi og anklagemyndighed i Danmark. Moren har endvidere anmodet om tilbagegivelse af barnet efter Haagerkonventionen om 1980 om civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser.

Faren har kritiseret de østrigske myndigheder og de danske myndigheder for ikke at gøre tilstrækkeligt i sagen. Ankestyrelsen vil i det følgende redegøre for behandlingen af sager om børnebortførelse m.v., ligesom der vil blive redegjort for den konkrete sag og behandlingen af denne.

Den konkrete sag er af Ankestyrelsen behandlet efter Europarådskonventionen af 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed.

Det bemærkes, at Familiestyrelsen pr. 1. januar 2012 blev en del af Ankestyrelsen (Familieretsafdelingen).

2. Behandlingen af sager om børnebortførelser m.v.

Det bemærkes indledningsvist, at sådanne sager er civilretlige sager mellem barnets forældre.

Særligt om danske myndigheders internationale kompetence til at træffe afgørelse i sager om forældremyndighed eller barnets bopæl kan det oplyses, at danske myndigheder kan behandle en sådan sag, hvis barnet har bopæl her i landet på tidspunktet for ansøgningen.

2.1. Internationale instrumenter og samarbejde

Danmark deltog i konventionssamarbejder på området i medfør af følgende konventioner:

- Haagerkonventionen af 1980 om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser
- Europarådskonventionen af 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed
- Haagerbørnebeskyttelseskonventionen

Ankestyrelsens Familieretsafdeling er dansk centralmyndighed for disse konventioner – uanset om barnet opholder sig i udlandet eller i Danmark.

Samarbejdet består navnlig af to elementer:

- Administrativt samarbejde mellem centralmyndigheder i alle konventionslande: Formålet med dette samarbejde er bl.a. at sikre, at en ansøgning om tilbagegivelse af et barn sendes til den kompetente domstol i det land, som barnet er bortført til. Gennem samarbejdet kan domstolen indhente oplysninger fra det land, som barnet er bortført fra.
- Afgørelse om tilbagegivelse af et barn: Disse afgørelser træffes af domstolene i det land, som barnet opholder sig i. De tre konventioner indeholder regler om, i hvilke situationer en anmodning om tilbagegivelse af et barn kan nægtes.

Når et barn er bortført til eller tilbageholdes i et andet land, vil Ankestyrelsen som centralmyndighed efter anmodning fra den efterladte forælder sende en anmodning om tilbagegivelse af barnet til centralmyndigheden i det land, hvor barnet opholder sig. Omvendt vil Ankestyrelsen være modtagende centralmyndighed, hvis barnet er bortført til eller tilbageholdes i Danmark. Den modtagende centralmyndighed vil herefter videresende sagen til den myndighed eller domstol, der skal behandle sagen. Forældrene vil oftest være repræsenteret af en advokat, der kan fremføre forældrens synspunkter i sagen, herunder relevante oplysninger om lovgivningen i barnets bopælsland. Domstolene har også i forbindelse med behandlingen af sagen mulighed for via centralmyndighederne at stille spørgsmål til lovgivningen i det land, som barnet begæres tilbagegivet til.

Det er efter de tre ovennævnte konventioner udgangspunktet, at barnet skal tilbagegives, hvis barnet er bortført fra en konventionsstat til en anden, eller hvis barnet tilbageholdes i en konventionsstat i strid med forældremyndighedsindehaverens rettigheder.

I sager, der er omfattet af Europarådskonventionen af 1980, fraviges dette udgangspunkt hovedsageligt i to situationer. For det første vil en fravigelse kunne ske, hvis den forældremyndighedsafgørelse, der danner grundlag for anmodningen om tilbagegivelse, er behæftet med formelle mangler, hvilket eksempelvis kan være tilfældet, hvis barnet ikke boede i landet, da sagen om forældremyndighed blev indledt. En fravigelse vil også kunne ske, hvis det er åbenbart, at forældremyndighedsafgørelsen ikke længere er i overensstemmelse med, hvad der er bedst for barnet, eksempelvis på grund af den tid der er gået siden afgørelsen.

I de tilfælde, hvor en domstol afslår at tilbagegive et barn, vil det således i de fleste tilfælde været begrundet i, at domstolen vægter hensynet til barnet højere end en forælders juridiske ret i form af forældremyndighed.

Domstolene i de kontraherende lande er uafhængige, og centralmyndighederne har derfor ikke instruktionsbeføjelser i forhold til domstolenes behandling af den konkrete sag. Centralmyndighederne kan dog opfordre domstolene til at fremskynde behandling af sagen, og i sager efter Haagerkonventionen har centralmyndighederne mulighed for at bede domstolen om at redegøre for årsagen til, at en sag ikke er færdigbehandlet inden for konventionens tidsfrist på 6 uger

Om centralmyndighedernes arbejde i øvrigt kan det oplyses, at dette er et samarbejde mellem landene, som sker i gensidig tillid til, at myndighederne loyalt sikrer en korrekt og hurtig behandling af sagen i hjemlandet. Centralmyndighedernes opgave er at sikre en nem kommunikation mellem forældrene og de relevante myndigheder, og centralmyndighederne er således uden indflydelse på sagens materielle behandling og udfald.

2.2. Nationalt samarbejde

Ankestyrelsen har et tæt samarbejde med øvrige danske myndigheder, som er involverede i sager om børnebortførelse. Dette gælder særligt Udenrigsministeriet, politiet og anklagemyndigheden. Samarbejdet vedrører både konkrete sager og mere generelle spørgsmål med henblik på løbende at optimere sagsbehandlingen i sager om børnebortførelse. Af initiativer i den forbindelse kan nævnes hjem-

mesiden boernebortførelse.dk og en rundskrivelse (vejledning) til politikredsene om behandlingen af sager om børnebortførelse.

Myndighederne mødes årligt – eller efter behov – med andre relevante aktører på området til faglige drøftelser og vidensdeling, ligesom Ankestyrelsen og Udenrigsministeriet udover det løbende, daglige samarbejde mødes 2 gange om året.

3. Den konkrete sag

3.1. Om forældremyndighedens placering

Barnet er født i 2006 i Danmark af ugifte men samlevende forældre. Moren havde efter de dagældende regler eneforældremyndighed, fordi forældrene ikke var gift, da barnet blev født. Forældrene ophævede samlivet 1 år efter barnets fødsel, og barnet har derefter boet hos sin mor. Faren har haft et omfattende samvær.

Faren ønskede i begyndelsen af 2010 at få del i forældremyndigheden, bl.a. fordi moren agtede at flytte til Østrig med barnet. Faren indgav således en ansøgning om fælles forældremyndighed til statsforvaltningen den 2. juli 2010, hvorved en sag om forældremyndigheden var indledt. Det bemærkes, at ansøgninger om forældremyndighed og barnets bopæl skal indgives til statsforvaltningen, jf. herved også forældreansvarslovens § 31, stk. 1.

Moren flyttede herefter med barnet til Østrig den 17. juli 2010.

Faren tilbød umiddelbart efter at trække forældremyndighedssagen tilbage, hvis moren returnerede til Danmark med barnet. Dette meddelte han statsforvaltningen. Moren returnerede ikke til Danmark, og faren kontaktede derfor statsforvaltningen den 22. juli 2010, hvorefter statsforvaltningen fortsatte behandlingen af den verserende forældremyndighedssag. Dette fremgår af en udtalelse fra statsforvaltningen.

Ifølge Ankestyrelsen oplysninger er der truffet følgende danske civilretlige afgørelser i sagen:

- 24. august 2010 overførte statsforvaltningen forældremyndigheden midlertidigt til faren under sagens videre behandling. Afgørelsen er ikke påklaget.
- 22. december 2010 overførte byretten forældremyndigheden til faren
- 17. juni 2011 stadfæstede landsretten byrettens dom

Det bemærkes, at moren kun i begrænset omfang involverede sig i sagsbehandlingen i forbindelse med disse afgørelser, da hun efter det oplyste ikke anerkendte danske myndigheders kompetence.

De østrigske myndigheder har ifølge Ankestyrelsens oplysninger ikke truffet afgørelse om forældremyndighedens placering, men alene taget stilling til spørgsmålet om tilbagegivelse til faren, jf. nedenfor.

3.2. Om tilbagegivelse af barnet fra Østrig

Sagen er behandlet efter Europarådskonventionen af 1980, idet sagen vedrørte anerkendelse og fuldbyrdelse af danske afgørelser om forældremyndighed. Moren var på tidspunkt for udrejsen som eneforældremyndighedsindehaver berettiget til at tage barnet med til Østrig – uanset at der var anlagt en sag om forældremyndighed.

På baggrund af statsforvaltningens afgørelse af 24. august 2010 indsendte faren en anmodning om udlevering af barnet til Ankestyrelsen (tidligere Familiestyrelsen). Anmodningen blev modtaget den 27. august 2010 og blev videresendt til den østrigske centralmyndighed den 31. august 2010.

Den 8. november 2010 afviste den østrigske byret at udlevere barnet, navnlig fordi retten var af den opfattelse, at barnet ikke havde bopæl i Danmark på tidspunktet for forældremyndighedssagens anlæggelse, og at danske myndigheder derfor ikke havde den fornødne internationale kompetence til at behandle sagen.

Faren ankede den østrigske afgørelse, og Ankestyrelsen bad den 26. november 2010 den østrigske centralmyndighed om at sikre en hurtig behandling af ankesagen.

Den 16. marts 2011 afslog den østrigske appelret at udlevere barnet. Begrundelsen var, at statsforvaltningens afgørelse bl.a. under hensyn til den tid, der var passeret, ikke længere var i overensstemmelse med, hvad der var bedst for barnet.

Afgørelsen fra den østrigske appelret blev indbragt for den østrigske højesteret, som den 18. juli 2011 afviste at udlevere barnet til faren med den begrundelse, at der ikke var tale om en bortførelse. Samtidig henviste retten til, at spørgsmålet om tvangsfuldbyrdelse af de danske afgørelser om forældremyndighed var genoptaget ved appelretten, hvorfor den østrigske højesteret afviste at tage stilling til dette spørgsmål.

Den østrigske appelret afviste den 29. august 2011 at udlevere barnet, bl.a. under henvisning til at der efter rettens opfattelse alene var nedlagt påstand om tvangsfuldbyrdelse af den danske forældremyndighedsafgørelse og ikke om anerkendelse af denne.

På baggrund af den danske landsretsdom af 17. juni 2011, hvor byrettens afgørelse blev fastholdt, vejledte Ankestyrelsen faren om muligheden for at anlægge en ny sag om tvangsfuldbyrdelse af de danske domme om forældremyndighed. Den 15. juli 2011 bad faren om en ny sag om tvangsfuldbyrdelse af de danske domme, og anmodningen blev videresendt af Ankestyrelsen til den østrigske centralmyndighed den 18. juli 2011.

Den 13. januar 2012 tog den østrigske byret stilling til tvangsfuldbyrdelsen af den danske byretsdom og landsretsdom. Den østrigske byret afslog at udlevere barnet særligt under henvisning til, at barnet efter rettens opfattelse ikke havde bopæl i Danmark, da sagen blev anlagt. Retten mente således fortsat ikke, at danske domstole havde kompetence til at behandle forældremyndighedsspørgsmålet. Denne afgørelse er stadfæstet af den østrigske appelret den 16. marts 2012.

Ankestyrelsen har i perioden fra december 2010 og frem til nu 8 gange anmodet centralmyndigheden om at sikre en hurtig behandling af sagen. Centralmyndigheden har hertil oplyst, at Ankestyrelsens anmodninger er videresendt til retten, men at centralmyndigheden ikke i øvrigt kan påvirke domstolens behandling af sagen. Ankestyrelsen har herudover været i løbende dialog med de østrigske myndigheder og i den forbindelse også tilkendegivet, at sagsbehandlingstiden efter Ankestyrelsens opfattelse har været for lang. Ankestyrelsen har endvidere bistået faren med notater vedrørende dansk ret om forældremyndighed og behandlingen af forældremyndighedssager i Danmark, herunder om forholdet mellem statsforvaltningerne og domstolene.

Sagen om tilbagegivelse af barnet fra Østrig, som blev indledt i august 2010, må med barnets tilbagevenden til Danmark anses for afsluttet. Det bemærkes i den sammenhæng, at faren ifølge dom af 17. juni 2011 har eneforældremyndigheden, og at der ikke er oplysninger om, at østrigske domstole har behandlet en sag om placeringen af forældremyndigheden. De østrigske domstole har således alene taget stilling til spørgsmålet om udlevering.